

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทบัญญัติในกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับบริการจากรัฐ โดยไม่คำนึงถึง เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนาและฐานะ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา 4 และ 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ว่า ตักศิรัความเป็นมนุษย์มนุษย์มีสิทธิและความมีเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง โดยไม่คำนึงถึงแหล่งกำเนิด เพศและศาสนา มนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กหรือเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังของชาติในอนาคต มีสิทธิได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นเดียวกัน ดังข้อความในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2532 (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 โดยมีผลบังคับใช้ในประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน ปีเดียวกัน ก็ได้กล่าวถึงสิทธิที่เด็กพึงได้รับสิทธิ การ คือ สิทธิที่จะอยู่รอด (Survival Rights) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง(Protection Rights) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Development Rights) และสิทธิในการมีส่วนร่วม(Participation Rights) (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กพิการก็เป็น ประชากรส่วนหนึ่งของประชากรเด็กทั้งหมดที่ได้รับสิทธิทั้ง 4 ประการ ที่กล่าวมา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดการเพื่อรองรับสิทธิที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษพึงได้ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 48,58 และ 80 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 นอกจากนี้รัฐได้ออกพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 (กองการศึกษาพิเศษ,ม.ป.ป.) โดยให้สิทธิแก่คนพิการในการขอรับกรสงเคราะห์การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์รวมทั้งการรับบริการจากรัฐ ในการเป็นคดีความและในการติดต่อกับทางราชการ ตลอดจนการยอมรับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ว่า "เด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน" ตลอดจนสิทธิที่จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ, 2542 อ้างถึงใน เบลูจา ชลธานนท์, 2543) การศึกษาแบบเรียนรวมเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุด สำหรับสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ การให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษ ควรเป็นกรณีพิเศษ ที่ห้องเรียนปกติไม่สามารถให้การศึกษาได้ตรงตามความต้องการทางการศึกษาหรือสังคม ประกอบกับมีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เป็น ฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งระบุว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน ทุกกลุ่ม ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ที่ว่า "การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ" (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545) จากกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้การศึกษาของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน จากการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้กับเด็กปกติทั่วไป ไม่มีรูปแบบหรือวิธีการสอนสำหรับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงทำให้ขาดโอกาสในการรับการศึกษา และมีการพัฒนาแบบไม่เต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) ต่อมา การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ที่มุ่งไปสู่แนวคิดใหม่ทางการศึกษาซึ่งพบว่าประสบความสำเร็จ คือ โรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) โดยมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งในเรื่องเกี่ยวกับ อาคาร สถานที่ การบริหารจัดการ รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนการจัดบุคลากรดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้รองรับนโยบายดังกล่าว โดยเห็นได้จากสถิติของโรงเรียนเรียนร่วมภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 มีโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม 8 โรงเรียน ใน 27 ศูนย์เครือข่ายในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งประกอบด้วย 316 โรงเรียน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 1,218 คน (ชัย

รัตน์ ไชยวงศ์วัฒน์, 2548) ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน การบริหารมีเป้าหมายอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป (พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2546) การบริหารวิชาการก็เป็นส่วนสำคัญจึงต้องหารูปแบบบริหารวิชาการพัฒนา กับโรงเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548)

เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวมมีความแตกต่างจากการบริหารงานวิชาการในด้านอื่นๆ คือ ในการบริหารงานวิชาการในระดับที่สูงขึ้นไปจะมุ่งเน้นในเรื่องเนื้อหาสาระทางวิชาการแต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้แตกต่างจากเด็กวัยเดียวกัน เช่น ภาษา การคิด ความเข้าใจ ช่วงความสนใจ การใช้มือและตาให้สัมพันธ์กัน ฯลฯ ในระดับนี้จึงมุ่งพัฒนาการและเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพื่อพร้อมที่จะเข้าเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ แต่ในสภาพปัจจุบันผู้ปกครองยังเข้าใจผิดมีความต้องการให้ครูผู้สอนสอนเด็กให้เรียนหนังสือ อ่านเขียน เรียนเลข รวมทั้งต้องการให้สอนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอีกด้วย ซึ่งโรงเรียนบางแห่งสนองตอบความต้องการของผู้ปกครอง ทั้งๆที่ผิดหลักการพัฒนาเด็กอย่างยิ่ง (เบญญา ชลธารันนท์, 2546) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำเป็นต้องมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม การวางแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบที่สมาชิกองค์กรทุกคนควรมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ ดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ ร่วมกับผู้บริหาร (ผดุงอารยะ วิญญู, 2542) การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมระหว่างปัจจุบันกับอนาคต เกี่ยวข้องโดยตรงกับการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าที่แตกต่างกันจากกิจกรรมการตัดสินใจอื่นๆ ตรงที่มีความเป็นระบบ ความละเอียดและความต่อเนื่อง (David Mitchell, 2001) เป็นกระบวนการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล นักวางแผนมืออาชีพจะทำงานร่วมกับฝ่ายบริหารและบุคลากรอื่นๆ เพื่อร่วมกันกำหนดจุดหมาย ทดสอบทางเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุจุดหมาย กำหนดความสำคัญก่อนหลังและกำหนดเทคนิควิธีในการดำเนินการเพื่อบรรลุจุดหมายนั้นๆ (Christopher Robertson, 1999). จากการที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญและมีผลโดยตรงกับการบริหารงานการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่างๆจึงควรจะได้มีการวางแผนที่ดี โดยเริ่มใช้ตั้งแต่การจัดทำแผน การนำแผนไปปฏิบัติจนถึงการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ความสำเร็จของการดำเนินงานไม่ได้อยู่ที่การวางแผนที่ดีเท่านั้น แต่จะต้องมีการนำแผนไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีการติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่

จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกว้างขวางขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กพิการในลักษณะบูรณาการให้พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำงานร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา และบุคลากรอื่นในลักษณะร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ (Collaboration) ซึ่งจำเป็นที่ต้องใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management) ซึ่ง อุทัย บุญประเสริฐ (2543) ได้สรุปหลักการสำคัญไว้ 5 หลักการ ดังนี้ หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) หลักการบริหารตนเอง (Self-management) และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ดังนั้นผู้วิจัยและคณะจึงได้สนใจที่จะศึกษาการวางแผนการบริหารจัดการคุณภาพงานวิชาการเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เชิงลึกกับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อตอบสนองนโยบายและให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าวในเชิงปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับความสามารถทางเชาวน์ปัญญาทั้ง 5 ด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 5 ด้าน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เกี่ยวข้องกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 ประชากร คือ ครูและนักเรียนโรงเรียนนาคุณประชาสรรค์ จำนวน 1,393 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 1 คน ครู 42 คน นักเรียน 1,350 คน และนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ จำนวน 41 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและนักเรียนโรงเรียนนาคุณประชาสรรค์ และนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ จำนวน 123 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique)

รับรู้และเข้าใจจากการมองเห็น และแสดงออกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการกระทำอย่างรวดเร็ว เหมาะสม หมายถึง การเคลื่อนไหว การเขียนรูปร่างกลม การวาดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส การลากเส้นในกรอบ การวาดรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด และการวาดรูปจากความจำ

2.5 ความสามารถในการเรียนรู้ สืบค้นจากสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ หมายถึง การชี้ส่วนที่ขาดหายไป การตอบคำถาม ความเข้าใจและการแก้ปัญหา และความเข้าใจทิศทาง

3. ครู หมายถึง ครูโรงเรียนนาถุนประชาสรรค์ อำเภอนาถุน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนโรงเรียนนาถุนประชาสรรค์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550

5. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรณีศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนนาถุนประชาสรรค์

